

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 26 maj 2005

B 3042-03

KLAGANDE

MW

Offentlig försvarare: advokaten PB

Ombud: jur. kand. DD

MOTPART

Riksåklagaren, Box 5553, 114 85 STOCKHOLM

SAKEN

Brott mot personuppgiftslagen

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sverige, avd. 3, dom den 25 juni 2003 i mål B 1750-03

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom på det sättet att åtalet såvitt avser 33 § och 49 § första stycket c) personuppgiftslagen (1998:204) ogillas och påföljden bestäms till fyrtio (40) dagsböter å ettusen (1.000) kr samt att det belopp som

MW förpliktas att återbetala till staten för kostnaden för försvaret vid tingsrätten bestäms till femtusen (5.000) kr.

För försvaret av MW i Högsta domstolen tillerkänns PB ersättning av allmänna medel med sjutusenfemhundra (7.500) kr, avseende arbete. Denna kostnad skall stanna på staten. Av beloppet utgör 1.500 kr mervärdesskatt.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

MW har yrkat att Högsta domstolen frikänner honom från ansvar eller, i andra hand, sätter ned bötesstraffet.

Riksåklagaren har bestritt ändring.

DOMSKÄL

MW har på Stiftelsen Lundsbergs skolas hemsida på Internet, i ett brev som i första hand riktat sig till föräldrar till barn på skolan, låtit föra in vissa personuppgifter om UB. Av brevet framgick bl.a. att UB arbetat som husfar på skolan sedan hösten 1999, att han på grund av samarbetssvårigheter med elever och föräldrar omplacerats till ett annat elevhem samt att han sedan någon vecka tillbaka var sjukskriven. Uppgifterna fanns att läsa på hemsidan i vart fall från den 9 oktober 2000 till den 4 november samma år.

Åtalet mot MW avser ansvar enligt 49 § personuppgiftslagen (1998:204) för att han genom lägga ut uppgifterna på hemsidan dels överfört personuppgifter till tredje land i strid med 33 – 35 §§ personuppgiftslagen och dels behandlat s.k. känsliga personuppgifter angående hälsa i strid med 13 §.

Personuppgiftslagen har tillkommit till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. I sina grundläggande delar är lagen avsedd att tolkas och tillämpas i överensstämmelse med direktivet.

När det gäller frågan om överföring av personuppgifter till tredje land har EG-domstolen i dom den 6 november 2003 i mål C-101/01 (det s.k. konfirmandlärmålet) slagit fast att det inte föreligger någon ”överföring av ... uppgifter till tredje land” i den mening som avses i artikel 25 i direktiv 95/46/EG när en person som befinner sig i en medlemsstat lägger ut personuppgifter på en hemsida på Internet och den som tillhandahåller servertjänsten är etablerad i samma medlemsstat eller i en annan medlemsstat, oberoende av att uppgifterna blir åtkomliga för alla som kopplar upp sig på Internet, inklusive personer i tredje land. Bestämmelserna om överföring av personuppgifter till tredje land i personuppgiftslagen skall tolkas på samma sätt som bestämmelserna i direktivet. Det har i målet inte framförts några omständigheter som skulle kunna ge anledning att anse att den nu aktuella utläggningen av uppgifter inte skulle falla in under den av EG-domstolen redovisade tolkningen av direktivet. Åtalet mot MW såvitt detta avser överförande av personuppgifter till tredje land skall därför ogillas.

Vad därefter gäller frågan om behandling av personuppgifter angående hälsa slog EG-domstolen i den nyss nämnda domen fast att en uppgift om att en person skadat sin fot och var deltidssjukskriven utgjorde en personuppgift om hälsa i den mening som avses i artikel 8.1 i direktivet. För läsaren av det i förevarande mål aktuella brevet måste det rimligen ha framstått som om uppgiften om UBs samarbetssvårigheter hade ett samband med uppgiften om sjukskrivningen. Uppgifterna får därför bedömas tillsammans och måste sammantagna anses vara sådana som rör hälsa. Direktivet motsvaras i nu aktuellt avseende av 13 § andra

stycket i personuppgiftslagen. Genom att lägga ut dessa uppgifter på en hemsida på Internet har således MW behandlat sådana känsliga personuppgifter som avses i denna bestämmelse.

MW har gjort gällande att behandlingen inte skulle stå i strid med förbudet i 13 § då UB lämnat samtycke till behandlingen (jfr 15 §). Samtycket har emellertid lämnats i efterhand och innebär därmed inte att behandlingen varit tillåten. MW har således behandlat personuppgifter i strid med 13 §.

Den fråga som då uppkommer är om MWs överträdelse av 13 § personuppgiftslagen är att anse som ringa och därmed straffri enligt 49 § andra stycket. Detta får bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Alla faktorer, såsom uppgifternas art och vilken integritetskränkning eller risk för integritetskränkning som behandlingen orsakat, skall vägas in vid bedömningen av om en överträdelse är att betrakta som ringa (prop. 1999/2000:11 s. 21).

MWs överträdelse avser ett fåtal uppgifter och syftet med publiceringen har i första hand varit att tillgodose föräldrars berättigade intresse av information om barnens skola. Sammantagna har emellertid uppgifterna inneburit en inte obetydlig integritetskränkning för UB. Uppgifterna har funnits på hemsidan under närmare fyra veckors tid och de har inte omedelbart tagits bort på UBs begäran. Vid en samlad bedömning, som innefattar en avvägning mellan yttrandefrihetens intresse och den enskildes intresse av skydd för privatlivet (jfr EG-domstolens ovan nämnda dom), kan gärningen inte anses ringa.

MW skall således dömas enligt 49 § första stycket b) för brott mot 13 § personuppgiftslagen. Bötesstraffet bör med hänsyn till att åtalet delvis ogillas sättas ned. Av samma skäl bör MWs återbetalningsskyldighet till staten för försvararkostnad

vid tingsrätten begränsas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Lennander, Victor (skiljaktig),
Dahllöf och Nyström (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Monica Ericsson

HÖGSTA DOMSTOLEN

Bilaga till
PROTOKOLL
2005-04-26Mål nr
B 3042-03

Justitierådet Victor är skiljaktig och anför:

På de av majoriteten anförda grunderna anser jag att åtalet skall ogillas såvitt detta avser överförande av personuppgifter till tredje land. Jag delar också uppfattningen att MW genom sitt förfarande behandlat personuppgifter i strid mot 13 § personuppgiftslagen (1998:204). Däremot har jag en annan uppfattning när det gäller frågan om det åtalade förfarandet i denna del utgör ett sådant ringa fall som enligt 49 § andra stycket faller utanför det straffbara området.

Genom att publicera det aktuella brevet på skolans hemsida har MW spritt uppgifterna att UB haft samarbetssvårigheter och blivit sjukskriven. Det är i och för sig lätt att förstå att spridning av sådana uppgifter – oavsett i vilken form de sker – kan uppfattas som ett intrång i den personliga integriteten. För att förfarandet skall kunna föranleda straffansvar krävs emellertid härutöver att det finns klart stöd för detta i lag.

I motsats till många andra länder har Sverige inte någon generell lagstiftning som tar sikte på skyddet för den personliga integriteten. Däremot finns åtskilliga bestämmelser som kan sägas ge skydd för olika särskilda aspekter av den personliga integriteten (se närmare i t.ex. direktiven [dir. 2004:51] till den utredning om skyddet för den personliga integriteten som tillsattes år 2004). När det gäller spridning av uppgifter av det slag som är aktuella i detta mål torde det närmast vara straffbestämmelserna om förtal i brottsbalken och tryckfrihetsförordningen

(jfr även 5 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen) som under vissa förutsättningar skulle kunna vara tillämpliga. Bestämmelserna om förtal gäller i princip oavsett i vilken form de uppgifter som åtalet avser har lämnats. Om förutsättningar i övrigt föreligger för detta skall alltså även förfaranden som omfattas av personuppgiftslagens tillämpningsområde bedömas som förtal helt oberoende av om förfarandet är eller inte är straffbart också enligt personuppgiftslagen. Det förtjänar i sammanhanget att nämnas att uppgifter om exempelvis samarbetssvårigheter inte i sig utgör känsliga personuppgifter i den mening som avses i 13 § personuppgiftslagen och att behandling av sådana uppgifter därför också faller utanför tillämpningsområdet för lagens straffbestämmelse även om förfarandet skulle framstå som djupt integritetskränkande.

I målet har inte påståtts att publiceringen av uppgifterna skulle stå i strid med någon annan lagstiftning utan ansvarspåstandet grundar sig helt på att fråga varit om sådan behandling av personuppgifter som faller under personuppgiftslagens tillämpningsområde. Frågan om förfarandet skall anses vara ett ringa fall skall enligt min mening under sådana förhållanden inte besvaras med utgångspunkt i en mer allmän bedömning av graden av integritetsintrång utan utifrån det särskilda skyddsintresse som ligger bakom lagen och dess straffbestämmelse (jfr näst sista stycket i Högsta domstolens domskäl i NJA 2001 s. 409).

Det finns i den delen anledning att betona att lagen, i likhet med det bakomliggande direktivet, primärt avser förandet av register som inte är av privat natur och hanteringen av sådana register. Det står också klart att registerhållning och registerhantering innefattar särskilda integritetsproblem, inte minst mot det för direktivet grundläggande syftet att garantera ett fritt flöde av personuppgifter mellan medlemsstaterna. Lagen, liksom direktivet, har emellertid inte begränsats till registerhantering utan omfattar därutöver även sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis är automatiserad. Att också sådan behandling om-

fattas hänger uppenbarligen samman med de möjligheter som den moderna tekniken ger till systematisk sökning även inom material som inte ordnats i registerform. Syftet med lagen måste anses vara att bereda skydd mot de särskilda former av integritetskränkning som just registerhållning och automatiserad personuppgiftsbehandling kan medföra.

Användningen av datorer och Internet, och därmed också den automatiserade personuppgiftsbehandlingen, har ökat alltmer i vårt samhälle. Till mycket stor del är det emellertid fråga om en användning där den digitala teknikens speciella möjligheter till strukturering och spridning av personuppgifter inte utnyttjas. Att så inte sker utesluter dock inte att personuppgiftslagen är tillämplig. Det särskilda skyddsintresse som straffbestämmelsen i lagen får anses ha gör sig dock i sådana sammanhang inte gällande.

I det i detta mål aktuella fallet är det fråga om ett par uppgifter i löpande text i ett brev. Uppgifterna har inte ingått i eller varit avsedda att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att sammanställa eller underlätta sökning efter just personuppgifter. Enligt min mening måste under sådana förhållanden den överträdelse av bestämmelsen i 13 § som utläggningen på hemsidan utgjort anses vara ett sådant ringa fall som är undantaget från straffansvar. Åtalet skall därför ogillas även i denna del.